

SANDVIKS NYTT

Organ for Sandvikens Bataljon — Stiftet 17. mai 1857

KROHNSTEDET

Ved J. Aarberg

Den 20. juni 1959 var en stor dag for «Gamle Bergen». Det var da 25 år siden foreningen «Gamle Bergen» ble stiftet og samtidig var det 10 år siden museet med samme navn, ble åpnet. Men det var en gledelig begivenhet til som knytter seg til denne dagen. Det ny-oppdagede Krohnstedet ble innviet da. Mange fremmede museumsfolk var tilstede og det var stor glede over at et gammelt bergensk lyststed nå vil bli bevart for fremtiden. Helst ville vi jo at slike gamle og interessante bygninger fikk stå i sine

opprinnelige omgivelser, men i dette tilfelle var ikke det mulig. Tidens krav, det vil i dette tilfelle si industrien, hadde bruk for tomten. Krohnstedets nærmeste nabo, Måeskjæret, vil snart lide samme skjebne. Nabohuset i nord kalles Uthaugen. Dette vil sannsynligvis få stå i fred. Gamle folk husker sikkert hattemaker Hansen som bodde i dette gamle huset til omkring århundreskiftet. De husker også Christen Kahrs, som bodde på Skansehaugen, der hvor siden familien Meyer bodde.

De fleste Sandviksbeboere føler nok liksom et stikk i hjertet over det som er skjedd her. I dette tilfelle kan man si at gleden og sorgen vandrer tilhøpe. Vi er glade for at «Gamle Bergen» har bevart det gamle Krohnstedet, men Krohnstedet er nå ikke på Elsero, trots alt. Nei, det var lenger inne i Sandviken, det. Vi kan ikke la være å tenke tilbake med vemod på de dagene da vi som barn sprang omkring der ute. Det var den gang stedet ennå hadde i behold en del av den gamle idyllen.

Innenfor selve Krohnstedets område hadde nå vi gutter intet å gjøre. Vi kalte det forresten Kahrsegården den gangen. Det var litt lenger ute vi hadde vårt mål, nemlig marken nord for den idylliske plassen Holen. Der hadde vi vår fotballbane og den var flittig benyttet. Der var ingen banevokter eller vaktmester som jaget oss. Og så var det så velsignet med det at fotballen aldri gikk på sjøen. Den store trebygningen, hvor Wollert Konnow lagret klippfischen, hindret det.

Når man er svett etter gymnastikken, skal man ha et bad. Om sommeren glemte vi ikke det. «Bjergane», som lå mindre enn 100 meter fra fotballbanen, var lenge badeplassen vår. Nå er det forlengst forbi med badingen der. A.s Saltimport har bygget der nå. Dette området hørte til Jepsens eiendom. Plassen Holen tilhørte familien Jordal. En datter der, Ingeborg Bøe, ble gift med Gerhard Knudsen, en bror av Gediuss Knudsen. Disse bodde i Holen i mange år. I bekken tett ved huset, pleide vi slukke tørsten. Det ble ikke innlagt spring i det huset.

Man vet igrunnen lite om Sandviken i eldre tid. Det var bondeland. Byfolk reiste gjerne ut der for å hente ved. Det hendte da at de kom i klammeri med dem som bodde der ute. Transporten skjedde da med båt for det var tungvint å komme frem til lands. I midten av 1600-årene ble Hermann Garmann (1612—1678) eier av «Store Sandvigen Gaard». Denne var i Garmann-slektens eie i omtrent 200 år. På denne tid hadde kjøpmennene i Bergen behov for mer lagerplass. Det var da rimelig at de bygget lagerboder langs Sandviksbukten. Da ble det stadig flere mennesker som slo seg ned her ute, hvor de hadde sitt arbeid. Vi kan si at Sandvikens nyere historie begynner på denne tid.

Både Hermann Garmann og sønnen, Christopher (1639—1721) festet bort sjøgrunner. Omkring år 1700 dannet lagerbodene en nesten sammenhengende rekke langs hele Sandviksbukten. Det var ikke bare lagerbodene som

sto på festet grunn, det samme gjaldt også bolighusene. Mange eksempler på slike leieforhold eksisterer ennå i Sandviken. Når Garmann festet bort husgrunner, var det en viss plan i det. Bebyggelsen skjedde særlig nedenfor den veien som siden har fått navnet Sandviksveien. Før sa man ofte bare «Veien». På oppsiden av denne veien var der gårder, og der kom etterhvert flere lyststeder. Lenger ute, hvor avstanden mellom fjellet og fjorden er mindre, kom der også noen lyststeder nedenfor veien. Et av disse er det før nevnte Krohnstedet.

Den første som bygget på denne tomten het Hendrich Gjertsen Farnou. Han var en betydelig forretningsmann og hadde flere hus og boder i Bergen. Han fikk skjøte på eiendommen i 1692. Det er undertegnet av Christopher Garmann. Det lyste stedet som Farnou bygget her er antagelig det første i Sandviken. Det er iallfall det første man har detaljerte opplysninger om. Der var tre bolighus. I to av dem var der bare en stue og kjøkken, men i det tredje var der dessuten et kammers og kjeller. Skjøtet forteller at der også var et nøst og to sjøboder med loft og vinde. Det største av bolighusene brukte Farnou selv.

Vi kunne synes at det var et beskjedent lyststed for en velstående mann, men vi må jo betrakte det som et sommersted. Dessuten hadde man jo enkle boligvaner den gangen. Kjelleren hadde tykke gråsteinsmurer som har eksistert helt til våre dager. Den målte 4,7 m x 4,9 m. Inngangen til kjelleren var fra syd. Stuen var omtrent 6 m x 6 m. Av Farnous hus var intet bevart annet enn noen takbjelker i kjelleren, i en av dem var der risset inn: H. F. N. 1690. Dette må være byggeåret og de to første bokstavene er Farnous initialer. Stedet ble kalt Farnouplassen.

Hendrich Farnou var gift med Echte Carstensdatter Weiland og de fikk 13 barn. Bare 6 av dem levde da faren døde i 1696. Enken, Echte, giftet seg kort tid etter med Hieronimus Weibusch som var fra Hamburg. Han tok borgerskap i Bergen i 1697. Som nevnt hadde Farnou også andre eiendommer. Disse ble det nå Weibusch som tok hand om. Han døde før sin kone og vi må anta at han ingen barn hadde med henne, for da hun døde i 1721, ble det nevnt bare 4 barn av hennes første ekteskap som arvinger.

Den som overtok Farnouplassen, var datteren Anna Margreta (1696—1748). Hun var da gift med sin tredje mann, kjøpmann Hinrich Meyer-

hoff (1684—1747). Han var født i Tyskland i grevskapet Delmenhorst, og kom til Bergen i 1703. Han ble gift med Anna Margreta i 1719. Noen få år senere fikk han skjøte på eiendommen, og fra nå av ble den kalt Meyerhoffplassen.

To døtre av Meyerhoff og Anna Margreta ble giftet inn i familier hvis navn vi kjenner ennå idag. Den ene het Catharina Elisabeth (1720—1799). Hun ble gift med canselliråd Wollert Danchertsen. Hun var hans annen hustru.

Den andre datteren het Lydia Berentine (1723—1808). Hun ble gift med Hans Joachim Jordan. En datter av disse, Anna Margrethe (1749—1768) ble i 1767 gift med Hans Krohn som Krohnstedet fikk navn etter. Deres sønn, rådmann Casper Jordan (1748—1803), ble gift med sin kusine Christiane Benedicte Danchertsen. En datter av disse igjen, het Lydia Berentine (1784—1853). Hun ble gift med kjøpmann Johan Joachim (Jan Jochum) Meyer (1772—1849). Disse to hadde 20 barn.

Etter Anna Margreta Meyerhoffs død i 1748, ble Meyerhoffplassen kjøpt av Nicolay Castberg Jæger (1722—1785). Fra nå av ble eiendommen kalt Jægerplassen. Slekten Jæger stammer fra Danmark. Den første av denne slekten i Norge het Christian Clausen Jæger. Han var sokneprest til Helleland på Jæren. Han døde i 1699. Hans sønn het Ahasverus Jæger (1679—1745) og ble i 1723 tollbetjent i Sandviken. Han var gift med Kirsten Carstberg, og disse hadde 12 barn. En av dem var den Nicolay Jæger som i 1748 kjøpte Meyerhoffplassen. Han ble tollbetjent etter sin far i 1745, og senere ble han ovetrollbetjent. En av Nicolays brødre, Wilhelm Fridrich Jæger, er sannsynligvis den Jæger som bygget den reperbanen som står ennå.

Nicolay Jæger må ha vært en foretaksom mann. Ved siden av sitt embete som tollbetjent, var han skipsreder. Da han var blitt eier av Jægerplassen, begynte han med gjestgiveri der. Dette drev han til sin død i 1785. Han var gift med Øllegaard Amble og de hadde 11 barn. 7 av dem døde før foreldrene.

Han som kjøpte Jægerplassen i 1785, het Hans Krohn. Han bygget nye hus der ute. Det er altså hans bygninger som nå er gjenreist på «Gamle Bergen». Det er etter denne mannen lyststedet har fått navnet Krohnstedet. Hans far het Claus Krohn (1691—1744) og var fra Rostock. Moren het Gedske Danchertsen (1702—1771) og var en søster av Canselliråd Wollert Danchertsen. Disse to var barnebarn av Hend-

rich Giertsen Farnou som i 1690 bygget det første huset ute på Krohnstedet. Claus Krohn tok borgerskap som kjøpmann i Bergen i 1725. Han hadde 9 barn, men bare 4 vokste opp. De fleste av denne Krohnslekten var svært rike mennesker. De hadde store eiendommer i og ved Bergen. Om dette vitner mange kjente stedsnavn som Krohnsminde, Ny-Krohnborg, Krohnviken, Krohnengen og Krohnstedet. Det var hoffagent Danchert Krohn som opprettet den stiftelsen som vi kjenner under navnet «Danchert Krohns Stiftelse». Broren, etatsråd Wollert Krohn, skal ha vært Norges rikeste mann.

Hans Krohn eide foruten Krohnstedet, to stuer på Bryggen, seks fiskevær nordpå, et lyststed på Flatøen nord for Bergen og det huset på Klosteret hvor han bodde. Dette siste var der hvor nå «Bergen Gamlehjem» holder til. Av alle de trær som han plantet, står fremdeles et utenfor dette gamlehjemmet.

Hans Krohn var skipsreder. Han var god for 4 tønner gull, er det sagt. Når 1 tønne gull svarte til 100 000 riksdaler, og 1 riksdaler svarte til kr. 4.—, så var det ikke småtterier. Det er merkelig med slike rike mennesker. Enten nyter de stor aktelse blant folk, eller så det motsatte. Med Hans Krohn var «det motsatte» tilfelle. Hans brødre, derimot, skal ha hørt til den første kategorien.

Som nevnt hadde Farnou to sjøboder. Disse nevnes ikke i 1748 da Nicolay Jæger kjøpte stedet. Man antar derfor at en del av eiendommen er blitt fraskilt i mellomtiden. Denne delen må være den eiendommen som vi kalte Holen.

På Krohnstedet var der to kjellere som var helt adskilte. Den ene med inngang mot syd og den andre med inngang mot nord. Begge disse kjellere eksisterte på Jægers tid. Han har altså bygget på huset da han begynte med gjestgiveri. Hans hus hadde to værelser med ovn og tre uten ovn, kjøkken med to spiskammers og dessuten et lite kammers. Det andre huset på Jægerplassen hadde en stue, to kammers og et kjøkken. På Jægers tid var der også en kjeglebane og et lysthus. Der var en hage mellom vertshuset og Sandviksveien og en hage på den andre siden, altså mot sjøen. Denne siste var inngjerdet med en gråsteinsmur. Der var også et fjøs og selvfølgelig en brygge.

Da Jæger kjøpte eiendommen i 1748, betalte han 550 riksdaler. Etter hans død i 1785 ble det holdt auksjon. Hans Krohn fikk tilslaget for

Axel Johannessen

Innehaver: Knut Johannessen

Telefon: Slaktehuset 56 547 - Basaren 18 733
Privat: 56 843

Mottar alle sorter levende og død slakt
Hurtige og greie oppgjør

i juletravelheten

Telefon 12 486

JOCO VASKERIER

ved Skutevikstorvet

VÅTVASK

FERDIGVASK AV ARBEIDSTØY

Tøy mottas til rensning

Telefon 56 807

Ellingsen & Madsen a.s

En gros — En detail

Tidl. JOHN RUNSHAUG A.S

KJØTT — PØLSE — PALEGGSVARER

Tlf. 10 806, 16 106 BERGEN Kong Oscarsgt. 16

Alltid god fiskemat hos

Sandvikens Fiskemat

Innehaver: J. Støldal

Ekrengt. 13

Telefon 56 655

Sandvikens Kolonial A.s

Sandviksvei 49 a — Telefon 56 352

Stort utvalg i

Kolonial — Fetevarer — Sjokolade

Vi ønsker alle våre kunder en god jul
og et godt nyttår!

Når det gjelder KJØKKENINNREDNING

Kontakt oss — Det svarer seg!

Butikken i moderne kjøkkenmiljø!

Kjøkken SERVICE

Ved Teateret

Telefon 16 913

Nå er det jul igjen!

«VI HAR UTVALGET»

Brus - Selters - Tobakk - Sigaretter - Sigaretter
Pølser - Hot Dogs - Sjokolade - Konfekt
Frukt - Is

Er dette mangelvare i julen?

ROTHAUGENS ISBAR

ER STEDET — Telefon 31 448

Drikk Solo Kaffe

MOHR & GIERTSEN A.S

Telefon 16 715

Stadig flere bilister går over til

FINASERVICE

Forsøk De også
og gled Dem over forskjellen

De er alltid velkommen til

Sandviken Auto-service A.s

Frank Jacobsen — Andreas Olsen

Sandvikstorget — Telefon 58 840

Bergens Urforretning

Øvregaten 8

Telefon 14 820

Vi fører prima veggur fra kr. 150.—. Har også
lesebriller fra kr. 25.—.

Sanger til festlige anledninger

Avskrivning og mangfoldiggjørelse

1803 riksdaler. Årsaken til denne prisforskjellen er at Jæger hadde bygget på huset ganske mye.

På denne tid var det alminnelig at fremmede mennesker la sin vei over eiendommen. Det hendte også at de hugget ved der og lot sine kreaturer beite på marken. Dette gjaldt særlig beboerne i Holen. Der var det nemlig et gjestgiveri og man hadde ofte kreaturmarked der. Hans Krohn ville ikke tillate dette og fikk i stand en fredlysning av sin eiendom. Men først i 1804 ble det enighet mellom ham og Holens beboere i denne saken. Disse gikk med på å benytte en vei langs fjæren. Denne skulle Krohn anlegge i en bredde av 3 alen, mens folkene i Holen skulle være ansvarlige for dens vedlikehold. Veien fortsatte opp til Sandviksveien langs hagemuren på sydsiden av Krohnstedet.

Hans Krohn rev ned vertshuset og bygget sitt hus på de gamle grunnmurene. Han benyttet det gamle bjelkelaget over kjellerne. Slik må det forklares at man ennå har bjelken med Farnous initialer. Det huset som Krohn bygget, var akkurat slik som vi ser det på «Gamle Bergen» i dag. I første etasje kommer vi inn i gangen hvor en trapp fører opp til 2. etasje. Til høyre er et kjøkken med grue og et stort spiskammers. Fra gangen kommer vi inn i stuen som hadde vinduer mot sjøen. Fra denne fører 4 dører inn til hvert sitt kammer. I 3 av dem er der en seng. I det fjerde står det blant annet et pipebord. På den tid pleide gjestene låne piper av verten. Man brukte mest kritt-piper den gangen. I 2. etasje er det et stort værelse med 5 fag vinduer som alle vendte mot sjøen. Dessuten er der et stort og et lite kammer, et på hver side av gangen.

Den rødmalte pakterboligen husker vi alle. Vi måtte legge merke til den straks vi hadde passert reparbanen på våre spaserturer der ute. Den er et «dobbelthus» med to likeverdige inngangsdører. Over midten av huset er der en høy bred ark. Denne har sin gavlløftet over husets møne og gir bygningen det karakteristiske utseende som vi alle husker så godt. De to inngangsdørene vender mot hovedhuset. Døren til høyre (den sydligste) førte på Krohns tid inn til et rommelig kjøkken med hellelagt gulv og en stor grue. Senere har man laget et vindfang innenfor døren. Herfra er det dør inn til stuen som har to små kammer. Denne delen av huset må ha vært tjenerbolig mens Krohn selv har benyttet resten av huset. Noen av

rommene har sansynligvis vært benyttet til gjesteværelser.

Man har lenge ment at den søndre delen av pakterhuset er bygget av Nikolay Jæger og at Krohn har bygget på dette. Man mente at det var da det ble et «dobbelthus». En ting som kunne tyde på dette er at huset har vinduer av flere forskjellige typer. Da man flyttet huset til «Gamle Bergen» kom man dog til at Krohn har bygget hele huset. Slike «dobbelthus», med 2 likeverdige inngangsdører, fins det flere av. Vi har f.eks. Måkeskjæret. Dette pakterhuset var kanskje et av de første av denne typen.

Etter Krohns død i 1808, ble det foretatt en registrering av alt inventar på Krohnstedet. Derfor kjenner vi nå til hva slags møbler og utstyr det fantes i de forskjellige rommene. De var svært enkelt møblert. Dekketøy og servise er ikke nevnt. Dette mener man er lett å forklare. Registreringen etter en så velstående mann tok selvfølgelig lang tid, og landstedet i Sandviken var vel noe av det siste man tok. Det er da rimelig at man hadde brakt alle mer verdifulle ting inn til byen. Det som er nevnt i registreringen er antagelig det som pleide være der om vinteren.

Fra kunstindustrimuseet har man fått 8 stoler som er fra slutten av 1700-tallet. Man fikk så laget 16 kopier av dem. Disse 24 stolene er plasert oppe i salen. Et speil og en prismelysekrone har man også laget en kopi av. Dessuten har man kopiert to kommoder. Damaskduken på bordet og serviettene er vevet etter en duk fra omkring år 1800. De er vevet av Johanne Færø, Steinsland. Glass og karaffer er arbeidet etter originaler fra samme tid. Tallerkener og sølvtøy er kjøpt i London.

I stuen i første etasje er der høyryggete barokkstoler som man har fått fra forskjellige steder. To speil er kopier etter et originalt som henger i Frydenlund. Klaffebord og spillebord er også kopier. Sengene i kammersene er arbeidet etter gamle senger fra tiden omkring år 1800.

Lyststedene var opprinnelig ikke helårsboliger. De ble benyttet bare om sommeren og de var antagelig særlig tenkt til selskapsbruk. På Krohnstedet ble det iallfall holdt mange og lystige selskaper. Ved slike anledninger var det den gang ikke vanlig at det var damer til stede. Gjestene samlet seg nede i stuen, eller i hagen, hvis været tillot det. Der ble det servert punsj. Derpå bega man seg opp i salen hvor festbordet

H. Skare & Sønn

Sjø- og Landtransport — Spedisjon

Skraphandel

Sandvikstorget

Telefon 56 827

A. Johnsen

Kolonial - Fetevareforretning

Nye Sandviksvei 73

Telefon 15 907

A. ROLLAND JACOBSEN

Kjøttforretning

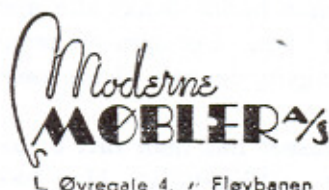
Sandvikstorvet 1 — Telefon 56 941

Vi ønsker våre kunder en god jul
og et godt nyttår!

«Bergens
gode
spisested»

Tårnhjørnet - Chr. Michelsensgt. 4 - Telef. 18 458

L. Øvregate 4. r. Fløybanen

Vi leverer
MØBLER
til halve byen
og hele
Sandviken

Vi har to store forretninger
Lille Øvregt. 4 og 32

O. Nilssen & Søn A.s

SANDVIKEN — BERGEN

ALT I SPORT

Tor Takle A.s

Nygårdsgaten 23

Telefon 16 255

Stølegaten 14 — Telefon 18 756

SANDVIKSGUTTER!

Ta veien til Cappelen

Alt i musikkinstrumenter, radio og TV
Sandviksgutten Leif Slåtten ekspederer
Dem! Velkommen innom!

J. W. Cappelen A.s

O. Kyrresgt. 39

Telefon 12 610

Malerverer — Tapeter
Linoleum — Rullegardiner

En gammel „sandvikssmåtøs“ fyller år

sto dekket. Det var alltid mange retter. Man spiste og drakk mye ved slike anledninger. Hvis det var riktig mange gjester tok man det store kjøkkenet i pakterboligen til hjelp. Under måltidet ble det holdt mange skåltaler og hver gang var det kanonsalutt. Blant Krohns eiendeler var det atskillige små metallkanoner. En tjener var plasert slik at han kunne høre når de skålte og ga da signal til batteriet. Når måltidet var over, gikk man ned i stuen til kortbordene, punsjen og tobakken. Der holdt man det gående til langt på natt. Da var det gjerne mange som hadde behov for de sengene som var plasert i de 3 små kammersene.

Hans Krohn ble født 17. januar 1742. Han døde 12. oktober 1808 og ble begravet 26. oktober. Begravelsen fant sted i Nykirken og gjestene var etterpå samlet i Krohns hus på Klosteret. Om denne begravelsen gikk det gjetord i lange tider. Dens make har man aldri hatt i Bergen. Rektor Stoltz refererer i «Gamle Bergens» Årbok for 1955 det som har vært skrevet om denne begravelsen.

Hans Krohn var gift 4 ganger.

Første gang ble han gift 15. januar 1767 med den før nevnte Anna Margrethe Jordan (født 1749, død 3. juli 1768). Hun ble altså bare 19 år gammel og hadde da en sønn og en datter.

Annen gang ble Krohn gift 2. april 1769 med Sophie Amalie Kramer (født 1740, død 12. oktober 1771). Hun hadde da to sønner og en datter.

Tredje gang ble han gift 2. desember 1772 med Engel Weiner (født 1751, død 5. januar 1777). Hun var enke etter sorenskriver i Hordaland, Henrich Garmann. Krohn hadde med henne to sønner og en datter.

Fjerde gang ble han gift 26. juni 1777 med Anne Rebekka Garmann (født 1754, død 21. mars 1786). Hun var søster av den før nevnte sorenskriver Henrich Garmann. Krohn hadde med henne to sønner og tre døtre.

Av disse 13 barn levde bare 3 sønner og en datter opp. Her har vi et eksempel på hvor stor barnedødeligheten var den gangen. I dette tilfellet kan man ikke legge skylden på trange og usunne boliger. Folk hadde ingen ide om smittsomme sykdommer og derfor var deres mening om alminnelig hygiene en annen enn den er i dag.

Fortsettes neste nr.

JULETRIFEST

Korpset har også i år tenkt å holde en juletrifest for soldatene. Festen i fjor var jo svært vellykket. Vi håper at vi skal få et godt pro-

Torsdag 19. desember fyller fru Julie Irgens, født Pedersen, 90 år. Hun er sikkert den eldste «Sandvikssmåtøs» i dag, og hun har all sin tid hatt sitt hjem i Sandviken.

Da Julie ble født, 19. desember 1873, eide hennes foreldre eiendommen Store-Sandvigens 1. rode nr. 13 (Sandviksveien 119). Familien hadde eid denne fra 1819 da Julies farfar, Peder Pedersen, kjøpte den av Johan Stoltz for 400 spesiedaler.

Julies far, Hans von Essen Pedersen, født 1823, var skomakermester. Han var riktig en staskar å se til og fikk derfor tilnavnet «Pene-Pedersen». Moren het Berte Chatrine Andersdatter Isdalen. Som vi forstår av navnet, var hun vokset opp i Aarstad Sogn. Hun ble født i 1834 og døde i 1918. Hun bodde da i Helleveien 16.

Julie er den yngste av en barneflokk på 9. Den eldste, Peter Andreas Pedersen (1854—1925), var kirkesanger i Sandvikskirken. Han

gram med musikk og julenisser. Det vil bli brus og kaker til guttene og julenissene har lovet å ha julegaver med seg. Vi håper også at presten vil komme og si noen ord i anledning julehøytiden. Filmer skal vi heller ikke glemme. Vi skal forsøke å få tak i noen morsomme. Det må selvfølgelig bli inngangspenger. Dagen for festen er ikke bestemt ennå, men guttene skal få beskjed i god tid. Vi håper at mange blir med, og guttene må gjerne ta med en bror eller søster.

SANDVIKSFOLK vær med og støtt de averterende forretninger og bedrifter!

ALMACÉN A.s

Sandviksvei 4 — Telefon 57 036

Kolonial — Fetevarer — Delikatesser

Vi har også et godt utvalg i

Frukt — Sjokolade — Tobakk

Kommisjonær for Norsk Tipping A.s

A. Waage a.s

P. VORLAND

Nye Sandviksvei 41 — Telefon 14 302

Glass — Stentøy — Kjøkkenutstyr

Elektriske Husholdningsmaskiner

Bernh. Ellingsen

Ekrenbakken 9 — Telefon 57 302

KOLONIAL OG FISKEFORRETNING

Findus og Frionor fra frysedisk. Fersk

røket, saltet fisk, sild og grønnsaker

Kolonial — Fetevarer

SANDVIKSFOLK

BESØKER

Sandvikens Herrefrisørsalong

Nye Sandviksvei 73 — Telefon 58 410

Lager: Skuteviksbod 24

Kontor: Chr. Michelsensgate 8 - Telefon 30 182

A. BJØRNDAL

SKOMAKERFORRETNING

Rothaugsgt. 1 c — Telefon 15 610

Bruk fagfolk, det lønner seg

Reparerer all slags skotøy

VÅRE KONTORER I NORDRE BYDEL

FILIAL SANDVIKEN —

Nye Sandviksvei 73

SPAREBUSSEN —

i Helleveien, nord for Handelshøyskolen

FILIAL LØNBORG —

Helleveien 263

SPAREBANKEN

var gift med Lina, født Knudsen (1861—1939). Lina var en søster av Gediud Knudsen. Kirketjener Pedersen bodde mange år med sin familie i Aad Gjellesgate 12.

Den neste i barneflokket het Henrik. Han ble født i 1856, men døde som ganske liten.

I 1857 ble den eldste av søstrene født. Hun het Regine Juditte. Hun var oppkalt etter sin farmor, Regine Juditte von Essen (1783—1847). Regine var ugift og ernærte seg som sydame. Hun bodde sammen med sin mor i Helleveien 16 og var hennes støtte og trøst til hun døde i 1918. Regine døde i 1935.

Den neste het Oluf, født 1859. Også han døde som liten.

Søster nr. 2 het Hansine Wilhelmine (1861—1939). Hun var også ugift. Hun bodde i Gørbitzgate 13 fra dette huset ble bygget i 1896 til sin død. Hun ernærte seg som strykerske og ved å lage fiskemat som hun solgte.

I folketellingen fra 1875 finner vi tre søsken til. Det er Anne Mathea, født 1864, Bergithe Katrine, født 1866 og Alfred Christian, født 1869. Disse vet vi intet om. Vi må anta at de døde som barn.

Da Julies far døde, maktet ikke moren å sitte med eiendommen, Sandviksveien 119. I 1874 flyttet derfor familien til 1. rode nr. 107 a (50-manns huset). Det var Peder Carlsen som eide dette huset den gang. Moren var en tid i tjeneste hos Berthe Bjelland.

Den gang måtte de unge tidlig ut i arbeid. Slik var det også med Julie. Hun kan godt huske det første stedet hun tjente. Det var hos maskinist Johnsen i Ladegårds-bakken. De ville at hun skulle sove under kjøkkenbordet, men det ville hun ikke. Da ville hun heller gå hjem, selv om det alltid ble sent på kvelden.

Omkring 1890 ble Julie kjent med Nicolai Irgens fra Krügerbakken. Det var ikke mange stedene de unge kunne more seg den gang, men en og annen lørdagskveld var det dans ute på Elsesro. Nicolai pleide da underholde med sitt trekkspill.

I 1892 ble Julie og Nicolai viet i Sandvikskirken av sogneprest Glimnes. De bodde den første tiden i «Steffa-Monsen og de» sitt hus på Skansehaugen. Her fikk de sitt første barn. Derfra flyttet de til «Røke-Hermann» sitt hus, det vil si Halvorsens hus i Garmannsgaten. Senere flyttet de til Valentin Valentinsens hus i Rosesmuget. Den 5. desember 1911 flyttet familien til Fjæregrenden 8 som Nicolai og broren Jens overtok etter Michael Svendsen. Den

ne hadde hatt smie i huset. Nå ble smien avløst av blikkenslagerverksted og det har vært i huset til for få år siden.

Fru Julie Irgens har hatt 10 barn: Birgith, Trygve, Nicolai, Svanhild, Aagoth, Birger, Julius, Olaf, Julie og Jenny. Det ble nok snart trangt om plassen i det gamle huset i Fjæregrenden. Julie Irgens har vært velsignet med en god helse. Hun har vært lett på foten og har hatt et godt humør. Det var ikke vanskelig å trives der hun var med. Hun har vært enke siden 1936.

I de siste månedene har det gått nedover med Julies helse. Hun bor nå på Pleiehjemmet på Engen. Vi vil ønske Julie Irgens tillykke med 90-årsdagen, og vi tror at det er mange som vil sende henne en vennlig tanke på denne dagen.

Henrik Muri.

Litt om Rothaugen

Forts. fra forrige nr.

Oppe på Rothaugen var der et stort, nokså flatt område. Rothaugfjellet rakk helt ut til sjøen. Det var så bratt her at det bare var en smal gangsti nederst. Den bergarten vi finner her kalles kvartsitt. Det er en svært hard bergart som har klart å stå imot tidens tann. Fra Rothaugen har vi en vakker utsikt. Mange tar turen opp der om sommerkveldene for å nyte solnedgangen.

I 1870-årene ble det laget vei rundt Rothaugen. I årene 1909—14 ble den utvidet til den bredden den har i dag. Samtidig begynte man på Sjøgaten som skulle føre ut til det påtenkte slaktehuset. Da dette stod ferdig omkring 1920, begynte man på den tunnellen som går under Rothaugen. Folk som er passert de 50, kan nok huske eksplosjonen her inne. Det var i 1921. Den krevde ett menneskeliv. Utenfor Rothaugen er det grunt vann et stykke. Før var det nokså alminnelig at guttene badet her. En tid hadde skipsreder Halvorsen kull-lager her. Det var for grunt til at båtene kunne komme helt inn til kullbaksen. Derfor hadde man et stillas frem til disse. Oppe på dette ble kullene kjørt på en liten tralle. Mannen som håndterte trallen var ofte i fare for å falle utfor. Det har visstnok aldri skjedd, men ofte gikk trallen på sjøen. Når så båtene var forsvunnet, kom folk i småbåter og fisket opp kullene. Dette kull-lageret forsvant for ca. 50 år siden. Guttene kalte dette stedet for «Kollisen», men nå er det vel ikke mange som husker dette navnet.

Rektor Stoltz har skrevet en del om Rothaugen. Han har gitt meg lov til, i dette bladet, å bruke det han har skrevet, og det gjør jeg nå:

Hvordan navnet «Rothaugen» er oppstått, er det mange som har grublet på. Det rimeligste er at det er de reisende, som kom til Bergen, som har funnet på navnet. Fra sjøen ser Rothaugsfjellet ut som trynet på et dyr (en rott) som stikker frem. Navnet har vel først vært «Røtten». Det er nok mange sjøfolk i fordums dager som har sagt at de har ankret opp ute ved Røtten. Fortsettelsen av navnet (-haugen) kom sikkert av den skansen (kanonstilling) som en gang har vært her oppe. En slik skanse har der også vært på Holmen, Heggernes og på Skansehaugen.

I nordhellingen av Rothaugsfjellet er der en trang hule som fører dypt inn i fjellet. Denne kaller vi idag Mareminehullet. Det er sikkert mange sandviksgutter som i barneårene har krøpet inn her, iallfall et stykke. Det mest interessante ved denne hulen er at den er blitt verdenskjent, riktignok under et annet navn, nemlig Nils Klims hule. Dette kan vi takke vårt bysbarn, Ludvig Holberg for. For mer enn 200 år siden, skrev han om Nils Klim som gikk inn i dette hullet. Her ramlet han ned i dypet og kom til et fremmed folk. Blant disse opplevde han de forunderligste ting. På denne måten fikk Holberg sagt sin mening om alle europeiske statsmenn på den tiden. Han skrev boken på latin, for på den måten kunne den bli lest utenfor Danmark-Norge. Dessuten var han sikker på at boken ville blitt forbudt hvis han hadde skrevet den på dansk. Nå er boken oversatt til nær sagt alle verdens språk. Da den hollandske dronning, Wilhelmina, en gang reiste i Norge, kom hun ens ærend innom Bergen for å se Mareminehullet. Holberg fortalte at hullet forsvant dypt ned i jorden, men han har sikkert aldri vært der inne selv. Navnet Nils Klim kan vi tenke oss er oppdiktet av Holberg selv. Det er dog interessant å vite at klokkeren i Korskirken da Holberg var gutt, het Nils Klim.

Hulen har vært undersøkt flere ganger. En gang var to gymnasiaster der inne. De hadde med seg tau, kompass og lommelykt. Ytterst er hulen svært lav. Noen meter inne sklir man nedover et sleipt svaberg. Nedenfor dette er der en grunn dam. Her kan man stå oppreist. Så smalner hulen plutselig og blir meget trang. De to gymnasiastene kom ca. 40 meter innover. Det var 8 kuldegrader ute, men der inne var det nokså varmt. Luften var dog ikke tung å

puste i. Det må være mange sprekker i fjellet, for det siver mye vann der inne. Vi har alle lagt merke til at det siver vann langs hele fjellsiden nedenfor Mareminehullet. Isdannelsen sjenerer trafikken i kalde vintre. Det er alt dette vannet som i tidens løp har gravet ut hulen.

Hva navnet, Mareminehullet, kommer av, er vanskelig å si. Rektor Stoltz mente at det kanskje kommer av ordet «marmer», som betyr havfruer. En gang trodde vel folk at det ekstisterte havfruer. Disse satt da ofte langs fjellsiden her. Noen trodde at slike marmer holdt til i Mareminehullet.

Denne forklaringen synes jeg har lite for seg. La oss heller se på ordet «Mareminehullet». Den første delen «mare» betyr hav eller sjø. Rothaugsfjellet stupte jo bratt ned til sjøen. Når det gjelder den andre delen «mine», så må vi tenke på at man i forrige århundre brøt stein der. En del av denne steinen ble brukt til ballast. Et slikt steinbrudd kalles gjerne en «mine». Jeg tror det er disse ordene som er opphavet til navnet «Mareminehullet.»

J. Aarberg.

SESONGEN 1964

Vårt ønske for sesongen 1964 er at det må bli stort fremmøte både av nye og gamle korpsgutter. Vi har tenkt oss en ekstra fin landtur til våren, men det avhenger av korpsets størrelse og kvalitet. Vi kan ikke reise til et større sted hvis vi bare har 30—40 soldater. Det må være minst 70 soldater hvis korpset skal ta seg ut. Hvor vi kommer til å reise er ikke bestemt ennå, men vi regner med at det vil bli en overnatting. Sandvikens Skolemusikkorps ville vært med oss på forrige landtur, men de kunne ikke da det hele ble bestemt for sent for dem. Til våren håper vi å få dem med. De soldatene som er med i Skolemusikken vil jo også kunne være med oss da.

Alliansen med Skansen Bataljon ønsker vi må fortsette med felles utmarsj og fellesoppvisning. Møt tallrikt frem gutter så vårt korps kan stå på høyde med Skansens både i antall og kvalitet.

En tur i «Dalen» vil vi forsøke å få istand. Dessverre ble ikke en slik tur av i forrige sesong.

UTESTÅENDE EFFEKTER

må leveres snarest til Kvamme, Kirkegt. 33 eller til en av de andre offiserene. Vi vil be om at vindjakene er vasket og strøket før de leveres inn.

Martha Eldholm

Sandviksveien 49 b

Telefon 56 820

Melk — Brød — Frukt — Grønnsaker

ISBAREN

Ekrengaten 11

Varme pølser — Hot dogs

Sandviksbrød for Sandviksfolk!

Kjøp Deres brød i

Sandvikstorvets Bakeri

John Skåland

Telefon 56 563

John Nordrehaug

Kjøtt- og Pølseforretning

Sandviksveien 47

Telefon 56692 — Privat 58067

R. Lien — Autovekt

Michal Krohngate 99 — Telefon 61530

RELIEFFER
TRESKULPTUR
ORNAMENTIKK

i alle stilarter

N. Tangseth Billedskjærer

Øvre Hamburgersmug 1 — Telefon 31180

STUDIO WESPESTAD

Fotografisk Atelier

Chr. Michelsensgt. 1—3 Telef. 32 563

Brudfoto — Barnefoto — Portrett — Pass

Reportasje — Arkitektur — Interiør

Eksteriør — Hjemmefoto

E. Knudsen & Co

Tobakk og kortevarer

Sandviksveien 49 a — Telefon 56090

Privat 57106

Elektriske artikler — Kjøkkenutstyr

KOLSTAD KOLONIAL

Kolonial og fetevarer

Ekrengaten 15

Telefon 56 664

SNARKJØP

Alt i kolonial, fetevarer og grønnsaker

Varer som skal bringes, bør bestilles dagen før

Eidsvågnes — Telefon 57 818

Vi ønsker alle våre kunder en god jul og et godt nyttår!

Hele Sandviken synes at prisene er rimelige, og utvalget stort i:

Manufaktur — Papir — Kortevarer

Leketøy og Kosmetikk

Velkommen skal De være til

VAREMAGASINET

Julebutikken i Sandviken

Sandviksvei 87 a

Telefon 56 707

Vare
magasinet

Helleveien Fiskeforretning

Inneh. John Asplund — Telefon 56 163

*Vi ønsker alle våre kunder en god jul
og et godt nyttår!*

Alt i møbler

Kato Fotland

Gimlehjørnet — Telefon 16 356

Halfdan Solberg A.s

Sandviksboder 6—7 — Telefon 58 310

TRE- OG JERNEMBALLAGE

KJEMIKALIER

Drops — Konfekt — Frukt — Tobakk
Brus — Sigaretter — Sjokolade — Kjeks
Is — Pølser

Ta turen innom

Sandvikens Isbar

E. SØRENSEN

Kolonial — Helleveien 126

BEMERK
Telefonnummer

57621

Helleveiens Fiskematforretning

HELLEVEIEN 44 — TELEF. 56 424

Inneh. Reidar Utstein

BYGGMESTER

M. SVENDAL

Kirkegaten 47 — Telefon 56 280

Når strømpene er merket

Safa

da vet vi det er

gode saker!

HAUKEDALS

Transport & spedisjonsforretning

Bredsgården 1

Telefon 14 227 — 19 959

NORSKE STRØMPER
I TOPPKLASSE

Dresser — Regnfrakker — Undertøy — Skjorter

SVERRE MOHN

Øvregaten 9

Telefon 14 351

Sjef: Rolf Rasmussen, Helleveien 265